

Tečaj III. V četrtek 4. malega serpana (julija) 1850. List 27.

Tičomora kazen.

„Senica, ti senica,
Neslana čivkavka!
Ni tvoja mi žgolica
Glasú prijetnega.
Ze zvergolenja tvojga
Zadosti zdaj imám,
Ušesa dalje svojga
Ti žaliti ne dám.“

„Kdo vedno bo poslušal
Nevkretni ta prečivk,
In krikanja oglušal
Mladičev gnusopivk?
Na vertu treba mojem
Ni tacihi ni spakváv,
Senica v društvu svojem
Naj bo debelogláv.“

„Se precej v stran mi spravi,
Nazáj ne hodi več,
Te čivkavte podavi,
Jez hočem, pa je preč.“
Zapoje pak senica
Prebritkega mildú,
Zasliši se žgolica
Prosécega glasú.

Al gerdež jezno reče,
Pobravši kamen s tál:
„Kdor bógati me neče,
Bo plačo ta mu dál.“
Pomeri na senico,
In kamen verže v njó,
Močno zadene tico,
Odblje ji glavó.

Podavi zraven mlade
Sedmero mičnih tic,
Edino sladke nade
Pred starih dveh seníc.
To vidi oča ubitih,
Ko pride zdaj domú,
In múk presilovitih
Zmanjkuje mu glasú.

Odveže jezik tici
Za glas človeški zdaj,
Ki Bileama oslici
Odvezal ga je kdaj:
„Gorjé mladéncé porédni,
Kamnítnega seréa,
Morívec ti nečedni,
Storívec mojga zla!“

„Kaj žena je storila,
Da ubil si s kamnom jo?
S čim smert je zaslužila,
Povej, je tak strašno?
Povračbo za plačilo
Pomolil si ji kar,
Enako ti vračilo,
Enak ti bodi dar.“

„Nerodovítno bodi,
Kar drevja ima vert,
Raz njega pri porodi
Uzemi sadje čert.
Gosence ogolite
Drevesa vsih perés,
Se tice tam ogníte,
Kjer njega raste lés.“

„Ublj si mojo ženo,
 Otrok je mojih kraj,
 Tak tebi zaročeno
 Ubije strela naj.
 Kar se z otroci mojmi
 Po teb' zgodilo je,
 Zgodí z otroci tvojmi
 Naj enkrat tudi se.“

Izreče kletev tica,
 Za zmeraj stran zletí,
 Zločinu pa žgolica
 Po ušesih zabučí.
 Nobena priletela
 Ni tica več na vert,
 Raz drevja sadje sneja
 Sta brata Vrag in Čert.

Gosence zamorile
 So prec začeti sad,
 Kar te so pozabile
 Mu toča b'la je tat.
 Za letom leto mine
 Mladenc je gospodar,
 Za letom leto zgine,
 In večí zmir je kvar.

Oblák nebó pokrije,
 Otamni sonca žark,
 Med bliskom terdo bije
 Za vdarkom groma vdark.
 Nakrat zabučí strašno
 In čez in čez je blésk,
 De živo vse je plašno
 In treska tresk na tresk.

Zapored glej so strele
 V zločina hiše trí
 Z oblakov priletele,
 In čisto pogori.
 In smert je dohitela
 Otroke in ženó,
 Pobila vse je strela,
 Kar živega je b'lo.

Le njemu se prihrani
 Življenje za trenút,
 Da vidi pokončani
 Lét mnogoterih trúd;
 Da vidi, da ni kletev
 Senice b'la zastónj,
 Da setvi slédi žetev,
 Smert pride tudi pónj.

M. Valjavec.

Večerna molitev reši učenca smerti.

(Resnična zgodba.)

Po dokončanih šolskih praznikih se neki mladeneč žlahtnega stana iz Florenca v Rim napoti, tam višje šole nastopiti, in se celo izšolati. Ali ker se na potu pri svojem znancu predolgo zamudi, ni mogel se tisti dan v namenjeno mesto „Viterbo“ priti, temuč je bil primoran, s svojim hlapcem vred v nekej blizo mesta na samini stoječej kerčmi prenočiti.

Tu ga radovoljno sprejmejo, mu lepo postrežejo, in čeravno tega ni želel, njemu in njegovemu služabniku posebni spavnici odločijo. Mladeneč, od potovanja ves truden, se sleče, luč vgasne, in se na posteljo poda, misleč, da, čeravno večerno molitev, ktero je od svoje mladosti vselej pred spanjem opravil, enkrat opusti, to ne bo tako veliko zakrivljenje. Ali komaj se vleže, se že med njim in njegovo vestjo, ki mu opuščenje te svete dolžnosti zlo očita, hud prepir vžge. V imenu božjem, reče on, hočem vstati in spolniti,

kar mi vest in moj Angel varh velevata. Poklekne, začne moliti, in sklene s kratkim premišljávanjem vesti. In glej! ko po molitvi spet leže, mu na pamet pride, da so mu skerbni oča pri odhodu tudi naročili, da naj, kjer koli bo prenočeval, vso spavnico dobro spreišče.

Vzame luč, ter po vsih kotih vse skerbno pregleda, in — o strahota! — kaj zagleda pod posteljo? Mertvega človeka, kteremu je bila glava na dvoje razsekana. Kolik strah da je mladega popotnika prevzel, se ne da dopovedati, ne popisati. V očitnej smertnej nevarnosti zdaj ves prestrašen zdihuje: Kaj mi je storiti, da si življenje otmem, in svojim smertnim sovražnikom uidem? Iz hrama pobegnuti ne morem, hišna vrata so brez dvombe zaklenjena, na pomoč klicati pa bi me nevsmiljenim morivcem v roke spravilo. O hudobni ljudje! zato ste me vi snoči od mojega hlapca ločili, da bi tako lože svojo peklenško hudobijo speljali? O Bog! če se me ti ne vsmiliš, svoje všemogočne roke proti mojim sovražnikom ne stegneš, je po meni, zdihuje mladeneč ves plah nadalje, in zagleda, proti nebesom se oziraje, na enkrat k svojemu potolaženju, da hišica ni navadno postropljena, temuč, da so samo deske po bervnih (tramih) nadéte, ktere je lahko brez velikega truda razriniti, in tako naključenej smerti uiti. Da ga pa tolovaji nebi nadalje iskali, pograbi mertvega, ga izpod postelje potegne, mu razsekano glavo zaveže, svojo kapo njemu na glavo dene, in ga tako v posteljo spravi, da je bil obraz proti steni obrnjen, svojo obleko pa s culico vred, vedoč, da bodo teh reči morivci najpred iskali, dene na mizo, se Bogu in Marii v varstvo izroči, na posteljo stopi, in se od tam proti stropu zažene.

Komaj je bil na nahišju, že iz hiše svojega hlapca, ktereга so tolovaji z enim mahom v večnost poslali, žalosten jek začuje. Ne dolgo potem čuti, da se morivci tudi njegovim vratom bližajo. Njegov strah, njegovo stisko v tem hipu si vsaki lahko misli. Zdaj tolovaji nekoliko pred dvermi (durmi) postojijo, in

ker ničesa ne čujejo, tihoma dveri odprejo, se k postelji podajo; eden med njimi pa vzdigne sekiro, in vdari po mertvej glavi s tako močjo, da mertvemu že pred razsekano glavo še bolj razkolje, rekoč: Ti imaš zdaj zadosti; počij se zdaj od svojega dolgega potovanja; gotovo ne boš več vstal! Zdaj zgrabijo mladenčevo obleko in culico, in se v svoje skrivne kote podajo med saboj govore, da si bodo poropžarana razdelili, in trupla vmorjenih zakopali.

Ali mladenec pod streho, če je ravno vse tiho, je še bil v veliki nevarnosti. Misli si, kako iz te tolovajske luknje pobegniti, da ga smertni sovražniki v roke ne dobijo. Tolazi se s temi besedami: „Jaz zaupam v tistega, kateri me je do zdaj očitno v smertnej nevarnosti živega ohranil. Komaj rana zorja napoči, se revni mladenec na verhunec strehe spravi, da bi ga od ondod po cesarskej cesti mimo potujoči lože v gledali, in mu iz te strašne stiske pomagali. Zdaj se bliža cela truma služabnikov vikšega škofa iz bližnjega mesta (iz Pize) kateri je imel ti dan v te kraje priti.

Ščim jih zagleda, začne roke vzdigati, jim kimati, in druga znamenja dajati, da od njih pomoči želi. Ali ti, misleč, da je to kak bedak ali mutec, brez vsega vsmiljenja mimo odidejo. Zdaj po ravno tistem potu pripotuje sam škof, kateri, revnega mladenča na strehi roke vzdigovati in nakimovati viditi, o času spozna, da je v nekakšni stiski in da ga pomoči prosi. Zapove svojim ljudem, mladenča s strehe spraviti, kateri z ganjenim srcem Bogu in svojim dobrotnikom za čudovitno rešitev se zahvalivši, tém zdaj vse razloži, kako ino kaj.

Malopridneži so bili vgrabljeni in gosposki izročeni Učenec pa se je dalje vpotil, in ni šel potem nikdar brez večerne molitve nemolivši spat; zakaj prepričan je bil, da se je očetovega blagega poduka le vsled pobožno opravljene večerne molitve spomnil. — Uk za življenje iz te zgodbe si bodo mladi bravci gotovo lahko sami posneli.

A. Strajnsak.

Od bukvoštva kaj.

(S podobo v dokladi 26. lista.)

(Dalje.)

Ta umetnost je bila od znajdbe do danes tako zboljšana, da bi se ji celo oče Gutenberg, ko bi od smerti vstal, prečuditi ne mogel. Poslušajte, kako se bukvice, novice in drugi tiskopisi, ki jih berete, zdaj natiskujejo. Kako neki? Takole:

Za natis kakšnih bukev je posebno dvojega dela treba: 1) posamezne pismenke v besede, verste in strani postaviti, 2) jih na popir natisnuti. Postavljaivec ima pred sabo predal, v katerem je več predalčkov, v vsakem predalčku pa po več pismenk ene baže; n. p. v enem so sami *a*, v enem sami *b*, v enem sami veliki *A* ali *B* i. t. d., v enih so številke, v enih ločnice (Unterscheidungszeichen), v enem vmesnice (Spatien), v enem štirjački (Quadrate). Rokopis, to je spis, ki se ima natisnuti, postavi postavljaivec na deržalo (Tenakel), dene počez precep (Diversorium), da rokopis na deržalu terdno stoji, jemlje v rokopis gledaje potrebne pismenke iz predalčkov (poglej podobo A v dokladi 26. 1) in jih postavlja v verstomer (Winkelhaken), ki ga v levi roki derži. — Ker se verstomer v postavljaivevej roki zavoljo premajhine podobe ne vidi, je spodaj (poglej podobo B) posebej narisana. Med *c* in *d* se vidi nekoliko postavljenih verstic. Trojovoglina *c* je premakljiva, da se premakne proti desnici, ako morajo biti verste vožje, proti levici, ako morajo biti širje. Da je v natisu ločena beseda od besede, vtika postavljaivec vmes vmesnice, in če ni ktera versta cela, napolni ostali prostor s štirjački. Vmesnice in štirjački so nižji od pismenk, toraj ostane njih prostor pri natisu bel. Ako ktera vmesnica ali kateri štirjaček čez pismenke moli, se po natisu na popirju črna čerta vidi. Pismenke so ploščaste, čveterovoglate, in se po koncu vstric stavijo, na verhu so čerke. Tiskarska ruda, iz ktere so zlite, je na videz svincu podobna. Da

pa postavljavca pismenke lože prav postavlja, ima vsaka na eni strani zarézico. Zarezice morajo biti vse na eno stran obrnjene, če ne, se vidijo čerke po natisu napak; postavim: *n* namesto *u*, *v* namesto *a*. Človek se ne more prečuditi, kako naglo vajen postavljavca iz predalčkov pismenke jemlje. Kakor uren orglar, ne gleda na perste, tipavince prebira, tako ročno sega on po predalčkih, gleda v rokopis. Da se pismenke po natisu prav poznajo, so narobe vlite, kakor so pečatnikove čerke narobe vrezane.

Po tri, štiri postavljene verste predene v stranišnico (Schiff), to je lesen, na treh straneh obit ploščiček, da se stranica (stran) zloži.

Polno stranico zveže postavljavca z vervico, da ne razpade. Stranice nabira na desko, dokler jih ni za obé strani pôle zadosti. Ako ne zneše rokopis cele pôle, neha, se ve da, popred.

(Konec sledi.)

Nevarna tovaršija.

Šimen so bili dober oče, pošten mož. Posebno jim je bila velika skerb za lepo izrejo svojih otrok. Še celo svojim že odraščanim sinom in hčeram niso pustili po volji med družne zahajati, kjer se ni nič prida pričakovalo. Ljubi oče, pravi neki dan zala Rezika, vi nas mislite še zmeraj otroke, zakaj nam le vedno doma ostati ukazujete? Oče niso nato nič odgovorili, pa vzeli so na ognjišču kosček vgasnjene oglja, ga dajo mladi Reziki rekoč: Vzemi, primi to oglje, Rezika, ni več živo, nič ne peče, vzemi le! Rezika se modremu očetu namuzne, prime naglo in nepremišljeno za oglje, pa hitro ga zažene od sebe, roka je bila vsa črna, tudi beli predpasnik je bil pomazan. Vidiš, vidiš, pravijo zdaj oče, zakaj si ga prijela? oglje ni speklo in te ranilo, pa vmazalo te je le vendar! Glej, ravno taka bi bila tudi s tovaršijami. Če ravno vselej kaj hudega pri njih ni, je vendar kaj, kar bi ti lepo nedolžnost počerniti vtegnilo!

Ogibaj in boj se nemarnih ljudi,
Hudobnež pravičnega kmalo skazi.

A. Praprotnik.

Dvanajsto pismo.

Brat sestrici, da bi razšaljene stariše zopet potolažila.

Dobra sestra!

Pač Ti je znano, kako sim uni dan, ko sim bil doma ljube stariše nepremišljeno razšalil. Zlo mi je še zavoljo tega žal, zlo sim se še kesal. Pred ne bom vesel, in tudi domu se ne upam, dokler ne bom zvedil, da so mi razšaljeni stariši zopet odpustili. Na Tebe, ljuba sestra, se tedaj obrnem in Te lepo prosim, da bi zdaj pri stariših za mé govorila in prosila. — Ti si bila vedno dobra, pridna in veselje starišev; radi Te imajo, zato tudi Tvoji prošnji gotovo odrekli ne bodo. Reci jim, da mi je zlo žal, povej, da sim se popboljšal, in da zdaj nič tako ne želim, kot svoje ljube stariše zopet prijazne in vesele viditi. Objubi in odgovori, ljuba sestra, le vse v mojem imenu; kar bo treba, vse bom storil, da te zopet odpuščenje dobim. Bodi mi dobra, mila sestra! in stori mi to ljubav. Kedar boš tako srečna, razšaljenje zopet poravnati, Te prosim, da mi hitro pišeš, saj veš, kako teško bom čakal, ker zopet želim biti ljubih starišev pokorni sin in

Tvoj

ljubi bratec

V Celju 3. malega serpana 1850.

Tine.

(Trinajsto sledi.)

Zeleni mož.

V Brightonu je živel leta 1806 človek, katerega so obče „zelenega moža“ imenovali. Nosil je zelene hlače, zelen telovnik, zelen robec, zelen škric in zelen klobuk. Jedel je samo zelenje in sadje. V njegovej sobi, ki je bila vsa zelena, je bila zelena pletenica, več zelenih stolov in zelena postelj z zelenimi zastori (zagrinjali). Nje-

gova kočija, njegove rokovice, z jedno besedo vse, kar je imel, je bilo zeleno. Tudi njegov služabnik je smel samo zeleno obleko nositi. — p —

Računstvo.

Naloga. Neki kerčmar kupi na kmetih 20 veder vina, vedro po 8 fl.; po potu pa se konji splašijo, sod se zverne, in veliko vina izteče. Ko kerčmar ostalo vino doma odmeri, ga je bilo le 6 veder.

Koliko je vse kupljeno vino veljalo? koliko ga je izteklo? koliko je kerčmarju vsled tega škode? koliko je vredno ostalo vino?

Odgovor. 160 fl. je veljalo vse vino, — 14 veder ga je izteklo, — 112 fl. je kerčmarju škoda (toliko ga je namreč izteklo vino stalo), — 48 fl. je vredno se ostalo vino. Pridni učenci bodo preračunali, ako je temu res.

Smešnica.

Popotna učenca prideta v Terst. Česnje na prodaj viditi gresta tje. „Per un karantan di ciriegie!“; to je, „za en krajcar češenj!“ — pravi laškemu prodajavcu eden, ki je znal nekoliko po laško žlobudrati. Njegov tovarš, ki ni besedice po laški umel, je mislil, da jo bode zdaj že tudi on zadel, in pristopi rekoč: „Meni tudi za en krajcar karantan.“ (karantan je krajcar).

Slovensko-ilirski slovník.

<i>Davorija</i> (junaška pesem), davoria.	<i>Debélkast</i> , a, o, debelast, a, o.
<i>Davoriti</i> (junaške pesmi péti), davoríti.	<i>Debeloglav</i> , a, o, debelogláv,
<i>Dávorski</i> , a, o, davorski, a, o.	a, o.
<i>Dác</i> , dáca, dača.	<i>Debeloglavéc</i> , debeloglávác.
<i>De</i> ali <i>da</i> , da.	<i>Debelóst</i> , debljína.
<i>Dèbel</i> , a, o, dèbeo, ela, elo.	<i>Dèblo</i> , dèblo.
<i>Debelina</i> , debljína.	<i>Déček</i> (fant), děčák.
	<i>Dečarija</i> , děčaría.
	<i>Déd</i> , děd.

Založnica **Rozalija Eger**. — Odgovorni vrednik **J. Navratil**.

V Ljubljani.